

ג"ס מלאכתו כנגד ג' מלאכות ששבת מהם שהם שמים וארץ וים. ואין כתי' ויהי ערב ויהי בקר ביום השביעי לפי שמוסיפין מחול. על הקדש. וישבות. ב' במסורת, חכא ואידך וישבות המן; ותינו דכתי' בפ' המן הוא אשר דבר י"י שבתון שבת קדש ולא מצינו שאמ' לחם משח זה קודם אלא לרמו בר' ימי בראשית וישבות ביום הו' וישבות. המן.

(ג) ויברך א-להים כו' ויקדש. תימ' תינו ויקדש שלא לעשות מלאכה אלא ברכה מאי היא, וא"ת בידכו במן, הרי מדרשות חלוקין בזה. ופי' רב יהוד' ויברך אלהים את יום הו' אע"פ שבטלין ממלאכה ואין מרויחין באותו יום לא יהיה חסר בשביל זה, והכי משמ' בי' הדברות ששת ימים תעבוד וכו' ע"כ ברך י"י את יום השבת בשביל שצוית לשובות בו ברכתיו שלא תחסר ממנו. וכה"א וכי תאמ' מה נאכל וצויתי את ברכתי לכם, הא למדת שהב"ה שולח ברכה למי שמבטל מלאכתו בעבורו.

ויברך א-להים. פרש"י ברכו במן וקדשו במן, פי' שהיה לו משנה ראשון ומשום הכי יורד משנה ואי קשי' לך דהא בששי היה יורד מנתה ונאכל עומר תא' בששי, ובשבת השני, הרי גם בשבת עומר לגלגולת ולא משנה, אלא כך פי' ברכו במן כלומ' שהיה מתברך במעיו כשיעור ב' שערים (?) והדא היא דרש"י, ד"א שהיה משני בטעמו ובאכילתו. ובב"ר אומ' ברכו בפנים חדשות, משמ' מתוך לשונו שיש לאדם נשמה יתירה בשבת ומכאן ראי' לאותן שמברכי' בשבת ו' ברכו שאומ' שהשבת עצמו נקרא פנים חדשות. ויברך א-להים, ג' דסמיכי, הכא ואידך ויברך א-להים את נח ואידך ויברך א-להים את יצחק. בשעה שבירך העולם בירך השבת העול' ובמי נח שאבדו כל הראשונים והיה העולם חדש הוצרך לברך פעם שנית ובירך את יצחק כמו שד"ר עד הגה הייתי זקוק לברך את בריתי כו'.

למה מקדשין השבת שהרי שבת קדוש ועומד, י"ל אמת הוא שאין צריך קדוש למצוה אבל מ"מ צריך לקדשו דומיא לזה מה שאומ' אך בכור אשר יבכר לי"י לא יקדיש אותו ובמקום אחר אומ' הזכר תקדיש, א"כ קשו קראי אהדדי, אלא י"ל אמת הוא שאינו צריך לקדשו שמדחם הוא קדוש וז"ש לא יקדיש איש אותו לומ' שאינו צריך לקדשו, וזה הלאו אינו אלא של לילה ר"ל שאינו חייב לקדש אלא בליל שבת ומה שאומ' תקדיש ר"ל שצריך לומ' שקדוש הוא.

(ז) ויהי האדם לנפש חיה. והלא גם הבהמות והשר' כתו' בהן נפש חיה ומאי אולמי' דאדם מבהמה, י"ל נפש חיה שבחיות כי חיות האדם יתירה מן הבהמה, ודומה לו חיות הקדש למה נקראו חיות הקודש והלא יש בהן דמות נשר ואדם אלא מפני שחיותן יתירה.

(יט) וכל אשר יקרא לו האדם הוא שמו. הל"ל שמם, אלא לומ' לך מכאן שאדם הראשון קרא להב"ה בשם ד' אותיות והוא רמוז חיה הוא שמו, וכה"א י"י הוא שמי, הוא שמי שקראני אדם הראשון לכל אשר יקר' לו האדם הוא שמו, באותה שעה גזר שור יהיה מלך בבהמה אריה בחיות נשר בעופות ותיה דמש השמות, שור ע"ש שטוא עושה שורות בשדה, שור לשון אשורג שטוא רואה לעולם בעול והוא נאה למלכות שטוא גדול מטואר בבחמות, ע"כ הזכיר משה